

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/172459,Konferencja-naukowa-Zegota-80-rocznica-powstania-Rady-Pomocy-Zydom-Torun-24-pazd.html>
20.05.2024, 19:56

Konferencja naukowa „Żegota. 80. rocznica powstania Rady Pomocy Żydom” - Toruń, 24 października 2022

Konferencja naukowa „Żegota. 80. rocznica powstania Rady Pomocy Żydom” – Toruń, 24 października 2022. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Dr Karol Nawrocki, prezes Instytutu Pamięci Narodowej. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Dr Jacov Livne, ambasador Izraela. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

o. Tadeusz Rydzik CSsR. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Konferencja naukowa „Żegota. 80. rocznica powstania Rady Pomocy Żydom” – Toruń, 24 października 2022 Na pierwszym planie Jarosław Czuba. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Bp Wiesław Śmigiel. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Bp Wiesław Śmigiel. Poświęcenie tablicy. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Odświeżenie tablicy – Toruń, 24 października 2022. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Dr Karol Nawrocki, prezes Instytutu Pamięci Narodowej i dr Jacov Livne, ambasador Izraela. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Konferencja naukowa „Żegota. 80. rocznica powstania Rady Pomocy Żydom” – Toruń, 24 października 2022. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Konferencja naukowa „Żegota. 80. rocznica powstania Rady Pomocy Żydom” – Toruń, 24 października 2022. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Konferencja naukowa „Żegota. 80. rocznica powstania Rady Pomocy Żydom” – Toruń, 24 października 2022. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Dr Karol Nawrocki i o. Tadeusz Rydzik CSsR. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Konferencja naukowa „Żegota. 80. rocznica powstania Rady Pomocy Żydom” – Toruń, 24 października 2022. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Dr Karol Nawrocki oddaje hołd 1200 Polakom zamordowanym przez Niemców za pomoc Żydom. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

W tym roku obchodzimy 80. rocznicę powstania Rady Pomocy Żydom „Żegota” – tajnej organizacji afiliowanej przy polskich władzach w okupowanym kraju. Jej celem było

ratowanie żydowskich współobywateli, masowo mordowanych przez okupanta niemieckiego w latach II wojny światowej. Ryzykując własnym życiem, cywilni konspiratorzy ocalili z zagłady co najmniej kilka tysięcy osób.

W konferencji zorganizowanej przez Fundację Lux Veritatis we współpracy z Akademią Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu – Akademią Nauk Stosowanych wziął udział prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Karol Nawrocki, który w swoim wystąpieniu nakreślił tło akcji Reinhardt i zagłady Żydów w czasie II wojny światowej. Opowiedział też o działaniach podjętych dla obrony żydowskich obywateli II Rzeczypospolitej i „Żegocie” – humanitarnej organizacji podziemnej, powołanej dla organizowania pomocy Żydom w gettach i poza ich terenem.

Prezes IPN zwrócił uwagę na to, że:

relacje polskiego narodu z narodem żydowskim w XX wieku najczęściej, i trudno się temu dziwić, postrzegamy przez pryzmat wspólnego cierpienia. Tymczasem przed wspólnym cierpieniem była wspólnota – ciężka i skomplikowana, ale jednak wspólnota życia i wspólnej walki o Rzeczpospolitą.

Opowiadając o walce ramię w ramię o powrót Polski na mapy świata, dr Karol Nawrocki wspominał też najnowszą ekspozycję Instytutu Pamięci Narodowej „[Patrioci. Żołnierze. Żydzi](#)”. Ta multimedialna ekspozycja, którą do 7 listopada br. można oglądać na placu Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie, prezentuje sylwetki Żydów walczących o niepodległość i granice Polski w latach 1914–1921 oraz ich późniejsze losy.

Kreśląc tragizm losów Polaków i Żydów pod okupacją niemiecką, prezes IPN zwrócił uwagę na to, że niezależnie od narodowości i Polacy, i Żydzi stawiali zbrojny opór najeźdźcom. Założenia narodowego niemieckiego socjalizmu nie pozwalały mieć złudzeń co do zamiarów okupanta względem mieszkańców Rzeczypospolitej.

Akcja Reinhardt, czyli zaplanowana i konsekwentnie realizowana przez Niemców akcja eksterminacji Żydów w Generalnym Gubernatorstwie, rozpoczęła się w nocy z 16 na 17 marca 1942 r., kiedy do obozu zagłady w Bełżcu przybyły pierwsze transporty Żydów z Lublina i Lwowa. Ofiary operacji zabijano głównie w specjalnie zorganizowanych niemieckich obozach zagłady w Treblince, Bełżcu i Sobiborze. Miejscem kaźni był również obóz koncentracyjny na Majdanku. Owo ludobójstwo było integralną częścią przeprowadzanego przez władze Trzeciej Rzeszy „ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej w Europie”.

Prezes Instytutu Pamięci Narodowej podkreślił w swoim wystąpieniu szczególnie mocno to, że większość kadry niemieckiej skierowanej do realizacji akcji Reinhardt brała wcześniej

udział w fizycznej „eliminacji życia niewartego życia”, jak określano masowe morderstwo ludzi dotkniętych chorobami psychicznymi. Wśród zabitych w ramach akcji T4 znaleźli się pensjonariusze szpitali psychiatrycznych, ludzie z wrodzonymi zaburzeniami rozwojowymi, osoby dotknięte m.in. schizofrenią, padaczką, otępieniem czy płasawicą Huntingtona.

Mordercy, którzy przekroczyli pewną granicę mordowania ludzi uznanych za niegodnych funkcjonowania w Rzeszy Niemieckiej (...) w sposób właściwie lekki przechodzili do mordowania Żydów. Byli do tego wyszkoleni. To pokazuje przerażające przekroczenie granic wrażliwości.

Polskie Państwo Podziemne potępiło zbrodnię ludobójstwa, której dopuścili się niemieccy okupanci. Niestety, ówczesne środki logistyczne nie pozwalały na zbrojne wystąpienie w obronie Żydów. 11 sierpnia 1942 r. na ulicach Warszawy pojawiły się ulotki z tekstem odezwy autorstwa Zofii Kossak-Szczuckiej: „(...)Świat patrzy na tę zbrodnię, straszliwszą niż wszystko, co widziały dzieje – i milczy. (...) Tego milczenia dłużej tolerować nie można. Jakikolwiek są jego pobudki – jest ono nikczemne. Wobec zbrodni nie wolno pozostawać biernym. Kto milczy w obliczu mordy – staje się współnikiem mordercy. Kto nie potępia – ten przyzwala.”

Kilka tygodni później, 27 września 1942 r, z inicjatywy Zofii Kossak-Szczuckiej oraz Wandy Krahelskiej-Filipowiczowej, związanych z Polską Organizacją Demokratyczną i z organizacjami katolickimi, powołano Tymczasowy Komitet Pomocy Żydom im. Konrada Żegoty (...) 4 grudnia tego samego roku Tymczasowy Komitet został przekształcony w działającą przy Delegaturze Rządu na Kraj Radę Pomocy Żydom „Żegota”

- mówił prezes IPN, przedsatwiając też zakres udzielanej pomocy.

Na zakończenie swojego wystąpienia dr Karol Nawrocki przedstawił działania Instytutu Pamięci Narodowej, podejmowane dla upamiętnienia ofiar i bohaterów II wojny światowej. Mówił m.in. o publikacjach, wystawach, warsztatach czy finansowaniu tablic memoratywnych.

Wśród uczestników spotkania byli również dr Jacov Livne – ambasador Izraela w Polsce, Jarosław Czuba – dyrektor generalny Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, poseł Jan Krzysztof Ardanowski – wiceprzewodniczący polsko-izraelskiej grupy parlamentarnej, Michał Zaleski – prezydent Torunia oraz prof. dr hab. Grzegorz Berendt –

dyrektor Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku.

Konferencji towarzyszyło odsłonięcie tablicy z nazwiskami pomordowanych Polaków ratujących Żydów podczas II wojny światowej w kaplicy znajdującej się w Sanktuarium Maryi Gwiazdy Nowej Ewangelizacji i św. Jana Pawła II. Odsłonięcia dokonali ambasador Izraela Yacov Livne i prezes IPN dr Karol Nawrocki. Poświęcił ją biskup Wiesław Śmigiel.

Na zakończenie spotkania uczestnicy konferencji obejrżeli Park Pamięci Narodowej „Zachowali się jak trzeba”. Na stu trzymetrowych postumentach, ustawionych w wyłożonej granitem alei tworzącej kontur granic Polski, wypisane są nazwiska kilkudziesięciu tysięcy osób zaangażowanych w ratowanie Żydów w czasie II wojny światowej. Upamiętniono tu także sprawiedliwych Ukraińców, którzy zostali zamordowani przez swych rodaków za niesienie pomocy Polakom. Ważnym obiektem w Parku jest pawilon o symbolicznej nazwie „Polska krew uświęcona” ze spisem miejscowości, w których podczas II wojny światowej Polacy byli prześladowani, aresztowani, torturowani i zabijani przez niemieckiego okupanta. Jest to także miejsce oddania hołdu polskim patriotom, jeńcom wojennym czy ofiarom zbrodni katyńskiej.

Warto przypomnieć, że redemptoryści z Torunia zostali w 2021 roku zostali laureatami 20. edycji nagrody IPN „Kustosz Pamięci Narodowej”.